

QUÈ CAL SABER?

ROTARI I RODAR

Els planetes, els satèl·lits i altres cossos sòlids que giren al voltant d'un eix (interior o exterior al cos) experimenten un **moviment de rotació**. En aquest tipus de moviment, els punts del cos descriuen circumferències amb els centres alineats i fixos, continguts en el que s'anomena **eix de rotació**. Sovint usem el verb **rotar** per a referir-nos a aquest moviment, com en la frase: *El satèl·lit comença a *rotar quan és posat en òrbita*. Aquest ús del verb **rotar** és un calc de l'espanyol i és incorrecte en català. En espanyol, **rotar** significa, segons el *Diccionario de la lengua española* de la Real Academia Española (DRAE),¹ «dar vueltas alrededor de un eje», i, de fet, es considera un sinònim de **rodar**, que és el terme preferent. En segon lloc, també significa «seguir un turno en cargos, comisiones, etc.». A més, la vint-i-dosena edició del DRAE recollia també el significat «eructar, regoldar, regurgitar», que marcava com a aragonesisme. Aquest significat, però, ja no apareix a la vint-i-tresena edició del diccionari.

Aquest darrer sentit coincideix amb el significat principal del terme català segons el diccionari normatiu (DIEC).² En català, **rotar** vol dir «fer rots» i, certament, hauria de sonar estrany afirmar que un planeta «rota». El verb que usem per a referir-nos al **moviment de rotació** és **rodar**, i l'hem de fer servir tant per a dir que una baldufa **roda** pel terra, com per a parlar de la **rotació** dels cossos celestes (noteu que, en singular, l'adjectiu s'escriu **celeste**, i no **celest*) i d'altres usos científics referits a la mecànica del moviment. És a dir, un planeta o un satèl·lit **rodent** (o giren) al voltant del seu eix, però no **rotent**. El nom **rotació** i l'adjectiu **rotatori** s'escriuen amb *t* perquè tenen un origen culte, mentre que el verb **rodar** és un mot patrimonial.

Per a la segona accepció del verb **rotar** en espanyol, «seguir un turno en cargos, comisiones, etc.», els verbs catalans adients són **alternar** o **succeir**. En recollim alguns exemples a continuació.

El càrrec de secretari s'alternarà cada quatre anys.

*El càrrec de secretari *rota cada quatre anys.*

He succeït al vocal en l'exercici del càrrec.

**He rotat el vocal en l'exercici del seu càrrec.*

Si tenim present el sentit real de **rotar** en català, aquestes darreres frases ens haurien de semblar ben estranyes.

1. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, *Diccionario de la lengua española* (en línia), 23a ed., Madrid, RAE, 2014 (actual. 2020).
2. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana* (en línia), 2a ed., Barcelona, IEC, 2007 (actual. 2020).